

CASSIÀ JUST, ABAT DE MONTSERRAT

Veure cremar la terra

«La muntanya és de tots» —ens comenta, encara estabornit, l'abat de Montserrat, Cassià Just, que descriu amb serenitat la sensació apocalíptica que ha viscut el Monestir. Unes hores d'angoixa i tristesa que no han pogut amb ell, però.

Assumpció Maresma Matas

«El fum ho anava cobrint tot, el sol estava mig grogós, les volves anaven caient. Arreu, una sensació molt dolorosa i angoixant...». Són les paraules de Cassià Just, abat de Montserrat de fa dinou anys, que descriuen amb serenitat la sensació apocalíptica que durant llargues hores ha viscut el Monestir de Montserrat, encerclat per les flames.

El foc està apagat. De tant en tant, alguna brasa fa rebrotar la flama. Ningú, encara, no gosa descansar. La centraleta telefònica no para de comunicar. Tothom vol saber com estan els monjos, tothom vol mostrar la seva solidaritat. El monjo que agafa l'aparell connectat provisionalment tranquil·litza a tots.

El pare abat ens rep. De la finestra estant, es pot veure la desolació que deixa el foc al seu pas i la vitalitat dels homes que encara es mouen amunt i avall en estat d'alerta. Soldats, bombers, voluntaris i monjos estan a l'aguait. El perill imminent ja ha passat. Queden, però, vuit mil hectàrees cremades a Montserrat, i més de 60.000 hectàrees cremades a tot Catalunya.

—Pare abat, ¿quin és el seu estat d'ànim, una vegada apagades les flames?

—Ara estem somnàmbuls i estabornits de tres nits sense dormir: organitzant els equips, ajudant els bombers... Però és que era tan gran el sinistre que no donàvem l'abast. Tots els monjos, menys els que estaven malalts, van ajudar. He sabut veure la

resposta que s'ha tingut, tothom ha treballat de valent: voluntaris, protecció civil, mossos d'esquadra, bombers, guàrdia civil... i és que la gent estima Montserrat com a cosa seva, perquè el santuari és un símbol que els no-creients senten seu pel que ha representat a la nostra història. La muntanya és de tots, i la gent se l'estima. He vist gent plorar, fins i tot bombers, que estan acostumats a veure cremar la seva terra.

—¿Hi va haver moments de por?

—Hi va haver algun moment d'esglai i d'impotència, perquè hi havia flames en els arbres que toquen els edificis del monestir. I això volia dir que es podia destruir la biblioteca, l'arxiu, la pinacoteca... aquestes coses que tenen tant de valor i que, si es perdessin, serien irrecuperables. Els moments d'esglai i d'impotència van

ser quan el foc era tan proper. En aquell moment vam veure que havíem de seguir lluitant i ser fidels passés el que passés, no teníem dret a desanimar-nos. Era important donar aquesta tònica, perquè, si no, la gent agafa una mena de desànim i ja tenim prou gent desanimada amb les condicions que ha de viure la cultura catalana. Només hauria faltat que ens haguéssim fet els desanimats nosaltres.

Hem tingut moments de profunda tristesa. Si és que realment ha estat provocat, no sé què intenta aquesta gent. Montserrat és de domini comú, i no té cap significació partidista.

—*¿Vostè havia rebut amenaces, havia sentit parlar de les octavilles?*

—N'havia sentit a parlar, però jo no n'he vista cap i fins que no en vegi cap...

—*¿No n'ha vista cap?*

—No. La gent d'aquí feien córrer que l'abat havia rebut unes telefonades dient que cremarien el monestir. Si hagués tingut aquestes trucades, me'n recordaria... Per tant, el rumor... la gent exagera molt. D'aquestes octavilles, jo he dit que me'n portessin una, i ningú no me n'ha sabut ensenyar cap.

—*¿Quan va tenir notícia que podien ser provocadors els causants de l'incendi?*

—A mi, em van parlar de les octavilles després del primer foc. Però jo, en això, sóc una mica escèptic, com en això de donar noms. Milícia Catalana és un grupúscul tan petit, que no m'ho acabo de creure; a més, les forces de seguretat diuen que no existeixen. No sé, jo no m'ho acabo de creure. No ho entenc. Ara, que hi hagi gent desequilibrada que després surti amb el nom d'un grup així, ha passat altres vegades. Només cal recordar quan van desarticular el GRAPO i va sortir gent del GRAPO encara molt de temps, o quan s'ha amenaçat Catalunya en nom d'ETA, quan ETA no actuava aquí. Són gent que se n'aprofita.

—*Abans ha mostrat la seva preocupació per l'arxiu, la biblioteca i la pina-*

«Montserrat és l'expressió de la nostra catalanitat».

coteca. ¿Es van plantejar evacuar-ho?

—En aquell moment límit, ho vaig pensar, però no hi havia temps material per a poder-ho fer. L'únic que vaig preparar és el *Llibre vermell*, el més preciós que tenim, per salvar-lo en últim extrem. Ara, evacuar-ho tot, no. Llavors, teníem la impressió que el foc en els edificis era bastant remot, perquè es controlava amb aigua els arbres d'aquí darrere el monestir.

—*Pel que diu, hi havia una voluntat de resistir molt forta.*

—Sí. En aquests dies, els monjos s'han passat sense dormir tota la nit i estirant-se un parell d'hores per tornar-hi. En una situació normal haurien agafat un infart més d'un, però no. Tots estan bons, encara que molt fatigats, i amb algun moment de tristesa.

—*Com a abat de Montserrat, ¿què és per a vostè Montserrat com a símbol de Catalunya?*

—Això no depèn de la meua elecció. Montserrat és una realitat molt estimada pels fills d'aquesta terra, ho porten al cor des de la infantesa. Fins els que no creuen o no participen d'una creença cristiana, se l'estimen d'una manera molt fonda. Hi ha una mena d'arrels del fons de l'esperit que tenen la seva expressió a Montserrat.

Montserrat té un sentit profundament religiós, però també de l'expressió de la identitat de la nostra catalanitat. En això hem de ser fidels, costi el que costi, però d'una manera que no sigui manipulada per uns grups polítics o uns altres. Montserrat ha de ser un lloc del qual tots se sentin molt prop.

—*¿Això és difícil?*

—Moltes vegades ho hem aconseguit, d'altres, és difícil, perquè els polítics, quan es posen a barallar-se, realment en saben, i és la seva feina. Aquí s'han vingut a refugiar gent de moltes tendències polítiques. Totes les

catalanes i, fins i tot, alguna de l'Estat espanyol.

Hem tingut ocasió de conèixer-nos tots. Jo, a vegades, els recordo quan tots anaven units i solidaris per aconseguir la llibertat, i penso que s'ha de continuar en aquestes coses que ens uneixen i potenciar-les.

Crec que, en el lloc que ocupo, no haig de ser un home de partit, però sí que hi ha coses molt clares i és que haig de ser un home fidel a Catalunya. No veig que hi pugui haver contradicció entre la meua fe i la meua fidelitat a Catalunya. I, si algú em posa en contradicció entre aquests dos valors, que són tan fonamentals, doncs hi deu haver un error greu en l'exposició d'aquest senyor. Perquè pensar que ser fidel a Catalunya pot ser contrari a la fe o a l'església és estar molt mal informat.

—*¿Li ha passat sovint?*

—*És clar!* Em refereixo a èpoques passades, que es poden tornar a repetir. Èpoques en les quals ens deien que, per ser bons catòlics, ens havíem d'atenir a uns bisbes importants, que, de vegades, donaven mesures completament contràries a l'evangeli, com era el cas d'ensenyar

el catecisme a uns infants en una llengua que no era la seva. Quan et negaven això en nom de Déu, et posaven en un conflicte. Jo crec que si un fa un discerniment, veurà que s'ha d'aplicar els fets dels apòstols. Primer cal obeir Déu que als homes, encara que els homes pretenguin parlar en nom de Déu.

—*Uns moments ben crítics van ser quan els intel·lectuals es van tancar a Montserrat.*

—Sí, va ser el fet més conegut a l'estranger: l'Assemblea d'Intel·lec-

veure Pau VI, i em va dir: rebeu sempre a tothom. Jo hi anava espantat, perquè havia tingut pressions, perquè deien que només hi havia marxistes. Ell em va repetir: rebeu sempre a tothom.

—*Va patir molt.*

—*Vam patir molt, perquè semblava que volien assaltar el monestir, però va ser un d'aquells actes que sensibilitza la responsabilitat cívica que tenim.*

—*Va haver-hi moments molt bonics. Algun d'aquests intel·lectuals, que no*

bricar bombes en un local que tenim a Barcelona. Això no. A mi, respecte a aquest punt, m'agrada molt el que diu Helder Câmara, quan explica que ell personalment prefereix que el matin a matar, però que entén la violència dels oprimits més que no pas la violència institucionalitzada dels que oprimeixen els pobres i els que sofreixen. És una actitud molt exacta, que expressa el que jo he sentit i que intento i m'agradaria practicar.

Quan aquests dies m'han preguntat si he sentit odi, he dit que no, però sí que n'he sentit temptacions. He procurat no tenir-ne, perquè odiant et poses al mateix pla que ells. Ara, indignació, sí que n'he sentida, com també tristesa i sensació d'impotència.

—*¿Montserrat té gaire poder?*

—*Té una certa incidència i un prestigi dissentit més o menys. Poder, en el sentit de poder influir econòmicament i políticament, ha disminuït. Crec que la gent ha après a ser més personal i a tenir l'autonomia que ha de tenir tota persona. Jo procuro no practicar-lo si hi ha persones que volen manipular Montserrat en un sentit o altre. Ara, és veritat que té un cert prestigi. Jo crec que es bo que Montserrat representi molt en un sentit de crida a la solidaritat i a la reconciliació, però no que sigui un centre de poder en el sentit d'aprofitar-se'n. Això, a mi, em repugna extraordinàriament, i estic segur que a la meua comunitat també.*

—*Es parla de vinculacions amb la Crida o amb Convergència.*

—*Darrerament, potser sí que ens ho diuen, però jo estic molt tranquil, perquè veig que Convergència troba que no som prou convergents; els socialistes, que no som prou socialistes, i així, tots. Em penso que, mentre es queixen així, vol dir que fem un esforç perquè Montserrat sigui obert a tots els ciutadans de Catalunya, creients o no-creients. Jo lluitaré per això. De vegades, però, es necessita paciència i bon humor. Si no, un estaria sempre pendent del que diuen els altres.*

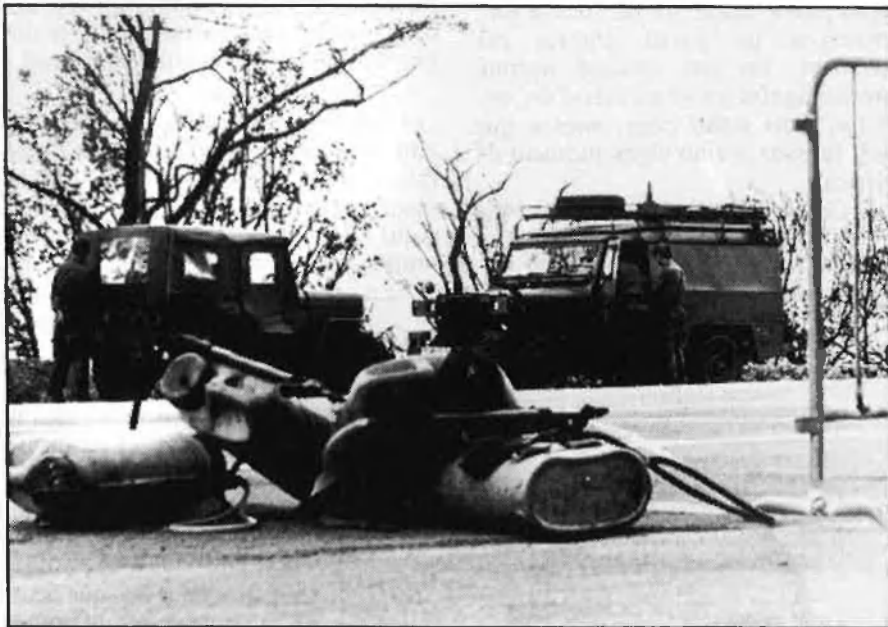
—*Vostè practica el bon humor.*

—*Aquests dies m'ha costat molt. Ara, sembla que anem recuperant forces, però els incendis ens han causat molta tristesa.*

—*Se'l veu, però, molt serè.*

—*Estic una mica estabornit, perquè he dormit molt poc.*

—*Com veiem que sí que conserva encara el sentit de l'humor, li preguntarem pel futur que voldria per al nostre país: ¿Autonomia, sobirania nacional, independència...?*

Efectius de l'exèrcit espanyol, en les carreteres de Montserrat.

tuals de l'any 1971, quan es va fer el comunicat pel procés de Burgos. Van venir intel·lectuals de totes les tendències, fins i tot dissabte a la tarda va venir Joan Miró, que se'n va anar, per la seva edat. No era una tancada, ho va ser perquè el Govern Civil i el ministre de l'Interior van donar l'ordre que ens rodegessin, que no deixessin entrar ni el menjar. Va ser quan els monjos ens vam començar a repartir els aliments amb ells i els escolans.

Tenien enfocades les metralleres cap aquí. Una cosa terrible. Teniem tallades les comunicacions i jo no podia parlar amb el Vaticà, fins que vaig dir: «Suposo que algú m'està escoltant. Si no em tornen la comunicació telefònica, perquè jo pugui parlar amb els meus superiors jeràrquics, parlaré, no amb TVE, que els interessa, sinó amb totes les televisions estrangers que es presentin». I el telèfon va funcionar automàticament. Ho estaven escoltant. Vaig poder parlar amb l'arquebisbe de Barcelona.

—*¿El Vaticà li va donar suport?*

—Sí. Al cap d'un mes, vaig anar a

havien vist mai cap monjo, se'ls miraven al començament com volent dir: ¡pobrets!. Com si fossin fòssils de l'edat mitjana.

En canvi, quan van marxar, s'abraçaven uns i altres com si fossin artistes de cine. Hi va haver una confraternització molt bonica. Després, un professor d'universitat que no era de cap partit polític, però sí marxista, em va escriure per dir-me: «He vist i he pogut constatar que el cristianisme viscut en profunditat no és alienant».

—*¿Li va agradar?*

—*És una constatació que em va agradar molt, perquè que sempre t'hagis d'empassar que estàs practicant l'opi del poble... També passa, però, vaja, segons com es viu el cristianisme. Jo crec que, si es viu amb responsabilitat, no té res d'opi, sinó tot el contrari. És molt exigent. Aquesta anècdota, la vaig explicar a Pau VI.*

—*¿Montserrat ha rebut sempre a tothom?*

—*Jo he rebut a tothom. L'única vegada que he dit no va ser quan volien fer una conferència sobre com fa-*

—El que voldria és que fossin respectats tots els drets del nostre poble. Si un govern autonòmic només ha de ser una ficció, com en gran part és ara, no hi estic d'acord. Jo, davant aquesta manera de tractar-nos, o sigui de no donar-nos una autèntica autonomia, això m'obliga a ser independentista.

Crec que seria millor que poguéssim treballar junts amb tots els pobles que formen l'Estat espanyol, perquè és necessària la força de tots, amb respecte. Però, tal com s'ha portat l'autonomia fins ara, jo no em sento respectat, ni sento que els projectes que hi havia d'un govern autònom amb contingut d'autogovern autèntic ho siguin. El que fan amb els traspassos o l'economia és una manera d'ofegar-nos i de desanimar la nostra gent.

—Parlem una mica de vostè. Ara és pare abat, però va començar a l'Escolania.

—Jo vivia des dels cinc anys a Igualada, a trenta Km de Barcelona. Havia d'entrar a l'Escolania l'any 36, però no vaig poder fer-ho fins acabada la guerra, quan tenia dotze anys i mig.

—Es pensava que s'hi quedaria.

—No, al contrari, no en tenia cap gana. Quan vaig venir a l'Escolania,

em deien alguns veïns «no et deixis enredar per aquells frares». Jo els contestava que ja em coneixien prou, que no em deixaria pas enredar.

—¿I el van enredar?

—No, no em van enredar. A mi, no m'agradava que em fessin propaganda. Si algú m'ho preguntava, ja sempre responia que jo ja sabia el que havia de fer. Però em va impressionar la pietat del poble i la manera en què els monjos em van ajudar a formar-me. Em van donar una visió del cristianisme menys temerosa, molt més confiada, més teològica, més bíblica, una imatge d'un Déu més pròxim.

Després, també em va interessar veure com vivia el cristianisme aquella petita comunitat que es va formar després de la guerra. Hi havia un desig de pensar més en l'altre que amb tu mateix, i a mi em va semblar que era una actitud humana molt profunda. Jo, fins que no vaig aprendre això, no vaig ser feliç. No acabava de ser-ho, perquè era un perfeccionista.

—Al monestir hi ha noranta monjos. ¿No són molts per a l'època actual?

—Aquests darrers anys han vingut molts joves, molts d'ells, universitaris. Al setembre, entrarà un jove valencià. □

presa entre el 15 de maig i l'1 d'octubre de 1986».

Quan el decret sortia publicat, doncs, ja feia quinze dies que —oficialment— era època de perill d'incendis en aquelles zones. Una Ordre posterior, de la Conselleria d'Agricultura, publicada el dia 11 de juliol, és a dir, que ja havien cremat més de 16.000 Ha del cap de setmana anterior, allargava encara més aquesta època de perill d'incendis amb caràcter general. «L'època general de perill d'incendis forestals —deia l'Ordre— és la compresa entre l'1 de maig i el 31 d'octubre». És a dir, un mes abans que sortís al *Diari Oficial* el primer dels decrets de la campanya establint mesures específiques de cara a un estiu que es preveia altament perillós en focs forestals. L'hivern va ser enguany de fortes i catastròfiques nevades en algunes comarques, i els boscos n'havien patit les conseqüències.

Les nevades havien estat els dies 30-31 de gener. Les pàgines del *Diari Oficial de la Generalitat* havien esperat quatre mesos a acollir el primer decret preventiu dels focs. Un decret de lenta gestació que, en canvi, pretenia —en l'article 6— que els ajuntaments inclosos en aquelles zones tinguessin redactat, «abans del 6 de juny, un pla bàsic de prevenció d'incendis», incloent-hi diverses informacions i fixant-hi l'organització i composició dels grups locals d'intervenció ràpida o primària, dades prèvies que la Conselleria reclamava per poder elaborar «els plans zonals d'actuació». Quatre mesos per al govern autonòmic per treure el primer decret; menys d'una setmana per als ajuntaments per fer tot un pla de prevenció.

Més de 65.000 Ha cremades

Fins aquí un primer fet objectiu. És escrit a les pàgines del *DOG*. El segon: que, a 20 d'agost, portem ja a Catalunya més de 65.000 Ha cremades (53.774 a començaments de mes, segons dades de la Generalitat, de les quals 24.108 eren de bosc), entre les quals, unes vuit mil corresponents a la muntanya de Montserrat, el significat efectiu de la qual per als catalans és prou conegut. Per fer-se una idea de la

ADÉU ESTIU, ADÉU PAÍS

¿Qui crema el bosc?

Un any negre, per al Principat i per al País Valencià. Els crits d'alerta d'ecòlegs i especialistes encara no han trobat cap resposta vàlida —de prevenció i reforestació— en l'administració.

H. Roma-D. Ros

El 30 de maig passat, el *Diari Oficial de la Generalitat* de Catalunya (*DOG*) publicava un decret —que portava data de vint dies abans— de les conselleries de Governació i Agricultura, que declarava zones de perill d'incendis cent cinquanta pobles del Principat. El decret —cal recordar la data de publicació: 30 de maig— deia, entre d'altres coses: «L'època de perill d'incendis forestals en la zona declarada de perill d'incendi és la com-

Montserrat en flames.

